

Preglednica 2 Oporne informacije o posameznih stopnjah v evropskem ogrodju kvalifikacij (EOK)

Stopnja Oporne informacije, ki so tipične in značilne za kvalifikacije na vsaki od stopenj

- 1** Učni konteksti so preprosti in stabilni, težišče je na splošnem učenju osnovnih spretnosti.
- Učenje običajno poteka v času obveznega izobraževanja in prispeva k splošni izobrazbi, odvija pa se tudi prek učnih programov za odrasle (vštevši ljudske ustanove za izobraževanje odraslih) in v okviru priložnostnih in neformalnih učnih priložnosti.
- Ob formalnem poučevanju mladih se v nadzorovanem okolju z neposrednimi učnimi metodami razvijajo osnovno znanje in spretnosti. Učenje navadno poteka na šolah, kolidžih, v centrih za usposabljanje oziroma v okviru zunajšolskih programov za usposabljanje ali podjetij. Učne vsebine so pogosto jasno določene in regulirane. Obenem pa je razvoj osnovnih spretnosti tesno povezan tudi z neformalnimi učnimi konteksti na delovnem mestu in v skupnosti.
- Regulativna telesa za izobraževanje in usposabljanje uveljavljajo sisteme zagotavljanja kakovosti za formalne kvalifikacije na prvi stopnji.
- Doseganje kvalifikacij na prvi stopnji odpira nadaljnje možnosti za učenje in omogoča dostop do nekvalificiranih delovnih mest, v okviru katerih so lahko navzoče tudi dodatne prvine učenja. Ta stopnja je pogosto vstopna točka za vseživljenjsko napredovanje za ljudi brez kvalifikacij.
- 2** Učni konteksti so preprosti in stabilni, težišče je na širjenju osnovnih spretnosti (vštevši ključne kompetence¹).
- Učenje na tej stopnji poteka formalno v času obveznega izobraževanja in lahko zajema tudi uvajanje v delo. Učenje navadno poteka na šolah, v centrih za izobraževanje odraslih, kolidžih, v centrih za usposabljanje ali v podjetjih. Učenje se lahko goji tudi priložnostno v delovnem okolju ali v okviru ljudskih ustanov za izobraževanje odraslih v skupnosti.
- Znanje in spretnosti se pridobivajo formalno v nadzorovanem okolju z neposrednim poučevanjem in vodenjem². Učne vsebine so jasno določene in regulirane. Obenem pa je razvoj osnovnih spretnosti pogosto tesno povezan tudi z neformalnimi učnimi konteksti na delovnem mestu in v skupnosti.
- Regulativna telesa za izobraževanje in usposabljanje uveljavljajo sisteme zagotavljanja kakovosti za formalne kvalifikacije na drugi stopnji.
- Doseganje kvalifikacij na drugi stopnji omogoča vključevanje v kvalifikacijsko zasnovane programe usposabljanja in dostop do nekvalificiranih delovnih mest, v okviru katerih so lahko navzoče tudi dodatne prvine učenja. Ta stopnja je lahko vstopna točka za vseživljenjsko napredovanje.
- 3** Učni konteksti za razvoj in izkazovanje kompetenc na tej stopnji so na splošno stabilni, vendar pa se nekateri dejavniki občasno spreminjajo, kar omogoča tudi osebni izraz pri izboljševanju uporabljenih metod. Ljudje s to stopnjo kvalifikacij bodo navadno imeli nekaj izkušenj na področju dela ali študija.
- Doseganje tretje stopnje kaže na formalno učenje v okviru višjega sekundarnega izobraževanja ali izobraževanja odraslih (vštevši ljudske ustanove za izobraževanje odraslih in usposabljanja

¹ <http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/doc/basic2004.pdf>

² V izvorniku: coaching, kar pomeni neposredno vodenje ali inštruiranje učečega (op. prev.)

za trg delovne sile), kot poteka po šolah, kolidžih, centrih za usposabljanje ali na delovnem mestu. Kaže pa tudi na priložnostno učenje med delom. Te kvalifikacije na tretji stopnji, ki so običajno povezane z delom višjega sekundarnega izobraževanja ali temeljnim usposabljanjem na poklicnem področju, priznavajo splošno izobrazbo in nabor spretnosti, primeren za številne službene funkcije.

Glavni značilnosti formalnih učnih programov sta neposredno poučevanje in vodenje. Učne vsebine so jasno določene in regulirane. Priložnostne učne možnosti so dostopne v okviru programov na delovnem mestu ali v skupnosti.

Regulativna telesa za izobraževanje in usposabljanje uveljavljajo sisteme zagotavljanja kakovosti za formalne kvalifikacije na tretji stopnji.

Kvalifikacije na tretji stopnji tipično omogočajo dostop do polkvalificirane zaposlitve, nadaljnega usposabljanja in visokega izobraževanja. Ta stopnja je lahko ključna faza v vseživljenjskem napredovanju.

- 4 Kontekst za razvijanje in izkazovanje kompetenc na tej stopnji je navadno predvidljiv. Nastopajo pa tudi mnogi dejavniki, ki lahko povzročijo spremembe v učnem kontekstu, in nekateri so med seboj povezani. Človek s kvalifikacijami na tej stopnji bo navadno imel izkušnje z delom ali učenjem na danem področju.

Doseganje četrte stopnje tipično kaže na dokončano višje sekundarno izobraževanje in določeno formalno izobraževanje na ravni, ki presega obvezno izobraževanje, izobraževanje odraslih, všteti usposabljanja za trg delovne sile in ljudske ustanove za izobraževanje odraslih. Poteka v nizu ustanov in ima tudi obliko priložnostnega učenja med delom. Kvalifikacije na četrty stopnji se uporabljajo tudi kot prehod do učnih priložnosti v okviru visokega izobraževanja.

Tipična glavna značilnost učnega programa je neposredno vodenje. Vsebina formalnih učnih programov je jasno določena in jo regulirajo pristojna telesa na danem področju.

Zagotavljanje kakovosti na četrty stopnji v glavnem temelji na strokovnem ocenjevanju na osnovi institucionalnih ali sektorskih dogovorov.

Ljudje s to stopnjo kvalifikacij imajo tipično odprto pot do nadaljnega učenja (včasih tudi do visokega izobraževanja) in do zaposlitev na kvalificiranih delovnih mestih. Ta stopnja kvalifikacij omogoča tudi nadaljnjo specializacijo tistim, ki želijo svojo zaposlitev izboljšati. Kvalifikacije na četrty stopnji omogočajo tudi zaposlitev v kvalificiranih poklicih, ki jih je mogoče izvajati neodvisno in ki predvidevajo tudi nadzorniške in koordinacijske naloge.

- 5 Tipične učne situacije na tej stopnji zahtevajo reševanje problemov v vnaprej določenem učnem procesu. Pri tem nastopa mnogo dejavnikov, med katerimi nekateri vplivajo drug na drugega, zato so spremembe konteksta včasih nepredvidljive. Znanje temelji na izkušnjah na danem področju, ki je pogosto specializirano.

Kvalifikacije na peti stopnji tipično izhajajo iz dokončanja postsekundarnega učnega programa, kot je vajeništvo, skupaj z izkušnjami na danem področju, ki sledijo dokončanju programa. Te kvalifikacije, ki v okviru usposabljanja pogosto premoščajo sekundarno in terciarno izobrazbo, dosegajo višji tehniki in vodje. Kvalifikacije visokega izobraževanja na tej stopnji so povezane s »kratkim ciklom« (v okviru prvega cikla) kvalifikacij v okviru, razvitem po bolonjskem procesu, in so pogosto podprte z učbeniki za napredne stopnje.

Učenje na tej stopnji zahteva od učečega določeno mero neodvisnosti in tipično poteka prek neposrednega vodenja v jasno določenih procedurah in znanju.

Zagotavljanje kakovosti v glavnem temelji na strokovni oceni in proceduralnih zahtevah ustanove.

Doseganje kvalifikacij na peti stopnji omogoča vstop v programe visokega izobraževanja na šesti stopnji (pogosto z oprostitvijo nekaj kreditov), zaposlitev na visokokvalificiranem delovnem

mestu ali karierno napredovanje zaradi ugodnejšega priznanja delovnih zmožnosti. Te kvalifikacije lahko odpirajo tudi dostop do službenih vlog, ki obsegajo vodstvene naloge.

- 6 Učne situacije na šesti stopnji navadno niso stabilne in v učnem procesu zahtevajo reševanje kompleksnih problemov. Mnogi dejavniki pri tem vplivajo drug na drugega, zato so spremembe konteksta nepredvidljive. Učenje je pogosto visoko specializirano.

Učenje za kvalifikacije na šesti stopnji navadno poteka v ustanovah visokega izobraževanja. Obenem pa lahko dovolj zahtevne kontekste ustvarjajo tudi delovna okolja, zato sektorska in strokovna telesa omogočajo tudi priznavanje učenja, doseženega po tej poti. Učenje na šesti stopnji gradi na znanju, pridobljenem v splošnem sekundarnem izobraževanju, in čeprav je podprto z učbeniki za napredne stopnje, tipično vključuje tudi nekatere vidike najnovejših spoznanj na danem študijskem področju. Te kvalifikacije dosegajo ljudje, ki delajo kot profesionalci ali na strokovnih vodstvenih položajih.

Kvalifikacije na šesti stopnji so povezane s prvim ciklom kvalifikacij v visokem izobraževanju v okviru, razvitem po bolonjskem procesu.

Strokovnjaki navadno vodijo učenje bodisi z neposrednim poučevanjem bodisi s praktičnim usposabljanjem. Učenci imajo omejen nadzor nad formalnimi vsebinami in uporabljenimi metodami, vendar pa se od njih pričakuje, da bodo izkazovali neodvisnost pri raziskavah in pri odzivanju na probleme.

Zagotavljanje kakovosti v glavnem temelji na strokovni oceni in proceduralnih zahtevah ustanove, med katerimi je navadno tudi pregled zunanjega ocenjevalca.

Kvalifikacije na šesti stopnji omogočajo dostop do strokovnih zaposlitev in so pogosto vstopne kvalifikacije za kariero v strokovnem in vodstvenem poklicu. Kvalifikacije na šesti stopnji omogočajo tudi dostop do nadaljnega učenja v okviru visokega izobraževanja.

- 7 Tipično so učne situacije učencem manj znane in zahtevajo reševanje problemov, pri katerih nastopajo mnogi dejavniki, od katerih posamezniku morda niso vsi razvidni. Mnogi dejavniki se spreminjajo, zato je učni kontekst zapleten in nepredvidljiv. Učenje je pogosto visoko specializirano.

Formalni študij za pridobitev kvalifikacij na sedmi stopnji navadno poteka v okviru specializiranih ustanov visokega izobraževanja, kjer se gojita znanje in razumevanje, pogosto utemeljena na znanju, ki je tipično povezano s šesto stopnjo, ga širita in/ali nadgrajujeta. Sektorska in strokovna telesa omogočajo tudi priznanje učenja, ki je bilo na tej stopnji doseženo v delovnem okolju. Te kvalifikacije dosegajo višji strokovnjaki in menedžerji.

Sedma stopnja kvalifikacij je povezana z drugim ciklom v visokem izobraževanju v okviru, razvitem po bolonjskem procesu.

Učenje je navadno povezano z neodvisnim delom z drugimi na isti ali višji stopnji. Pri tem je nekaj možnosti za prilagajanje dela ali učenja glede na zanimanje. Navadno se pričakuje določena mera vodenja s strani drugih, ki na danem področju delajo na visoki ravni.

Zagotavljanje kakovosti na tej stopnji v glavnem temelji na strokovnih ocenah kolegov in na proceduralnih zahtevah ustanove.

Kvalifikacije na sedmi stopnji omogočajo dostop do zaposlitve in kariernega napredovanja na specializiranem (ali z njim tesno povezanim) področju. Odpirajo tudi dostop do nadaljnega specializiranega učenja v okviru visokega izobraževanja.

- 8 Učne situacije za kvalifikacije na osmi stopnji so nove situacije in zahtevajo reševanje problemov, pri katerih sodeluje veliko povezanih dejavnikov, med katerimi se nekateri spreminjajo in posamezniku niso razvidni, zato jih ni mogoče napovedati; zato je kontekst kompleksen in nepredvidljiv. Učenje poteka na visoko specializiranem področju.

Študij za doseganje teh kvalifikacij v glavnem poteka v okviru ustanov visokega izobraževanja. Učeči, ki dosegajo kvalifikacije na osmi stopnji, so izkazali sistematično razumevanja svojega študijskega področja ter obvladovanje spretnosti in raziskovalnih metod, povezanih s tem področjem.

Kvalifikacije na osmi stopnji so povezane s tretjim ciklom kvalifikacij v visokem izobraževanju v okviru, razvitem po bolonjskem procesu.

Učenje na tej stopnji je v glavnem neodvisno od formalnih učnih programov in se odvija na osnovi dela na lastno pobudo, ki ga usmerjajo drugi strokovnjaki na visoki ravni. Posameznik, ki deluje na tej stopnji, bo pogosto do visoke ravni strokovnosti usposabljal tudi druge.

Zagotavljanje kakovosti v glavnem temelji na strokovnih ocenah kolegov in na proceduralnih zahtevah ustanove.

Kvalifikacije na osmi stopnji odpirajo dostop do zaposlitvenih možnosti na specializiranih področjih in karierno napredovanje tistih, katerih služba terja obvladovanje raziskovalnih spretnosti, znanstvenega dela in samostojnega vodenja.

ANEKS 1 Izidi učenja: napredovanje od prve do osme stopnje

Pozor: vsebina Aneksa 1 je identična vsebini preglednice 1, »Učni izidi«, razlike je le v obliki postavitve.

	1. stopnja	2. stopnja	3. stopnja	4. stopnja	5. stopnja	6. stopnja	7. stopnja	8. stopnja
Znanje	Ima osnovno splošno znanje.	Ima in razume osnovno znanje na danem področju, obseg znanja je omejen na dejstva in glavne pojme.	Uporablja znanje na danem področju, kar zadeva procese, tehnike, materiale, instrumente, opremo, terminologij o in nekatere teoretične pojme.	Uporablja širok spekter za dano področje specifičnega praktičnega in teoretičnega znanja.	Uporablja širok razpon teoretičnega in praktičnega znanja, ki je v okviru danega področja pogosto specializirano, in izkazuje zavest o mejah korpusa znanja.	Uporablja podrobno teoretično in praktično znanje na danem področju. Del tega znanja so tudi najnovejša spoznanja na danem področju, za kar je potrebno kritično razumevanje teorij in načel.	Uporablja specializirano teoretično in praktično znanje, katerega del so tudi najnovejša spoznanja na danem področju. To znanje je osnova za izvirnost pri razvijanju in/ali uresničevanju idej.	Uporablja specializirano znanje, da kritično analizira, vrednoti in sintetizira nove in kompleksne pojme, ki sodijo med najnovejša spoznanja na danem področju.
							Izkazuje kritično zavedanje o problemih v korpusu znanju na tem področju in v stikih med različnimi področji.	Razširja ali na novo opredeljuje obstoječe znanje in/ali strokovne prakse na danem področju ali v stikih med različnimi področji.
Spretnosti	Uporablja osnovne spretnosti za	Uporablja spretnosti in ključne kompetenc	Uporablja niz za področje specifičnih	Razvija strateške pristope k nalogam, ki	Razvija strateške in ustvarjalne odzive pri	Izkazuje obvladovanje metod in orodij na	Postavi na raziskavi utemeljeno diagnozo	Raziskuje, si zamišlja, snuje,

	izvedbo preprostih nalog.	e ³ za izvajanje nalog, pri katerih ravnanje vodijo pravila, ki opredeljujejo rutine in strategije.	spretnosti za izvajanje nalog ter izraža osebno interpretacijo z izbiro in prilagajanjem metod, orodij in materialov.	se pojavijo med delom ali študijem, z uporabo specialističnega znanja in strokovnih virov informacij.	raziskovanju u možnosti za rešitev dobro definiranih konkretnih in abstraktnih problemov.	kompleksne in specializirane področje ter inovativnost v smislu uporabljenih metod.	problemov z integracijo znanja z novih ali interdisciplinarnih področij ter je sposoben presoje na osnovi nepopolnih ali omejenih informacij.	izvaja in prilagaja projekte, ki vodijo k novemu znanju in novim proceduralnim rešitvam.
		Izbira in uporablja osnovne metode, orodja in materiale.	Ocenjuje različne pristope k nalogam.	Ocenjuje izide različnih strateških pristopov.	Zmore transfer teoretičnega in praktičnega znanja pri reševanju problemov.	Razvija in izpeljuje argumente za reševanje problemov.	Razvija nove spretnosti v skladu z razvijajočim se znanjem in tehnikami.	
Osebnostne in strokovne kompetence								
<i>(i) Avtonomija in odgovornost</i>	Izpolnjuje delovne ali učne naloge pod neposrednim nadzorom in izkazuje osebno učinkovitost v preprostih in stabilnih kontekstih.	Sprejema omejeno odgovornost za izboljševanje učinkovitosti pri delu ali učenju v preprostih in stabilnih kontekstih ter v znanih, homogenih skupinah.	Sprejema odgovornost za izpolnjevanje nalog in izkazuje določeno mero neodvisnosti v svoji vlogi pri delu ali učenju, ko so konteksti na splošno stabilni, vendar pa se nekateri dejavniki spreminjajo.	Pod vodstvom deluje v delovnih ali študijskih kontekstih, ki so običajno predvidljivi in pri katerih sodeluje veliko dejavnikov, ki povzročajo spremembe, med katerimi so nekateri povezani. Daje predloge za izboljšanje izidov. Nadzoruje rutinsko delo drugih in prevzema nekaj odgovornosti za usposabljanje drugih.	Neodvisno izvaja projekte, ki zahtevajo reševanje problemov z mnogimi dejavniki, med katerimi nekateri vplivajo drugače in vodijo do nepredvidljivih sprememb. Izkazuje ustvarjalnost pri razvoju projektov. Vodi ljudi in ocenjuje storilnost sebe in drugih. Usposablja druge in razvija storilnost ekipe.	Sprejema odgovornosti administrativnega snovanja ter upravljanja virov in ekipe v delovnih in študijskih kontekstih, ki so nepredvidljivi in zahtevajo reševanje kompleksnih problemov, pri katerih drug na drugega vpliva veliko dejavnikov. Izkazuje ustvarjalnost pri razvoju projektov in iniciativnost v vodstvenih procesih, ki obsegajo tudi usposabljanje drugih za izboljšanje storilnosti ekipe.	Izkazuje vodstvene zmožnosti in inovativnost v delovnih in študijskih kontekstih, ki so neznani, kompleksni in nepredvidljivi ter zahtevajo reševanje problemov, pri katerih drug na drugega vpliva veliko dejavnikov. Ocenjuje strateško storilnost ekip.	Izkazuje zanesljive vodstvene zmožnosti, inovativnost in avtonomijo v delovnih in študijskih kontekstih, ki so novi in zahtevajo reševanje problemov, pri katerih drug na drugega vpliva veliko dejavnikov.
<i>(ii) Učna kompetenca</i>	Pri učenju sprejema vodstvo.	Pri učenju išče vodstvo.	Prevzema odgovornost za lastno učenje.	Pri učenju kaže zmožnost	Vrednoti lastno učenje in prepoznava učne potrebe,	Dosledno vrednoti lastno učenje in	Izkazuje avtonomijo pri usmerjanju učenja in visoko	Izkazuje zmožnost za trajno zavezanost razvoju novih idej

³ <http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/doc/basic2004.pdf>

<p>(iii) <i>Sporazumevalna in socialna kompetenca</i></p>	<p>Odziva se na preprosto pisno in ustno komunikacijo</p> <p>Izkazuje družbeno vlogo lastnega jaza.</p>	<p>Odziva se na preprosto, a podrobno pisno in ustno komunikacijo.</p> <p>Prilagaja vlogo različnim družbenim situacijam.</p>	<p>Tvorno in recepcijsko sodeluje v podrobni pisni in ustni komunikaciji.</p> <p>Sprejema odgovornost za samorazumevanje in vedenje.</p>	<p>Tvorno in recepcijsko sodeluje v podrobni pisni in ustni komunikaciji v neznanih situacijah.</p> <p>Uporablja samorazumevanje za spreminjanje vedenja.</p>	<p>nujne za nadaljnje učenje.</p> <p>Na dobro strukturiran in koherenten način sporoča ideje kolegom, nadzornikom in strankam z uporabo kvalitativnih in kvantitativnih informacij.</p> <p>Izraža celovit ponotranjen osebni pogled na svet, ki odseva umeščenost med druge.</p>	<p>prepoznava učne potrebe.</p> <p>Sporoča ideje, probleme in rešitve strokovnemu in nestrokovnemu občinstvu z uporabo različnih tehnik ter kvalitativnih in kvantitativnih informacij.</p> <p>Izraža celovit ponotranjen osebni pogled na svet, ki zajema tudi solidarnost z drugimi.</p>	<p>stopnjo razumevanja učnega procesa.</p> <p>Sporoča izide, metode in strokovne podlage projektov strokovnemu in nestrokovnemu občinstvu z uporabo ustreznih tehnik.</p> <p>Podrobno opazuje družbene norme in razmerja, sposoben je refleksije o njih in deluje v smeri njihovega spreminjanja.</p>	<p>ali procesov in visoko stopnjo razumevanja učnega procesa.</p> <p>S strokovno avtoriteto komunicira s kolegi v strokovni skupnosti v kritičnem dialogu.</p> <p>Podrobno opazuje družbene norme in razmerja ter vodi delovanje za njihovo spreminjanje.</p>
<p>(iv) <i>Strokovna in poklicna kompetenca</i></p>	<p>Izkazuje zavest o postopkih za reševanje problemov.</p>	<p>Rešuje probleme z informacijami, ki so na voljo.</p>	<p>Rešuje probleme z uporabo dobro znanih informacijskih virov ob upoštevanju nekaterih socialnih vidikov.</p>	<p>Rešuje probleme z integriranjem informacij iz strokovnih virov ob upoštevanju relevantnih socialnih in etičnih problemov.</p>	<p>Formulira odzive na abstraktne in konkretne probleme.</p> <p>Izkazuje izkušnost v operativni interakciji na danem področju.</p> <p>Sprejema sodbe na osnovi poznavanja relevantnih socialnih in etičnih problemov.</p>	<p>Zbira in interpretira relevantne informacije na danem področju za rešitev problemov.</p> <p>Izkazuje izkušnost v operativni interakciji v kompleksnem okolju.</p> <p>Sprejema sodbe na osnovi socialnih in etičnih vprašanj, ki se pojavijo pri delu ali med študijem.</p>	<p>Rešuje probleme z integriranjem kompleksnih virov znanja, ki so včasih nepopolni, in v novih ter neznanih kontekstih.</p> <p>Izkazuje izkušnost v operativni interakciji v kompleksnem okolju.</p> <p>Odziva se na socialne, znanstvene in etične probleme, na katere naleti pri delu in študiju.</p>	<p>Sposoben je kritične analize, vrednotenja in sinteze novih in kompleksnih idej ter strateškega odločanja na osnovi teh procesov.</p> <p>Izkazuje izkušnost v operativni interakciji v funkciji strateškega odločanja v kompleksnem okolju.</p> <p>S svojimi dejanji spodbuja socialni in etični napredek.</p>

ANEKS 2 Prikazni povzetek stopenj v EOK

Stopnja v EOK Kratka oznaka stopnje kvalifikacije

- 1 Kvalifikacije na prvi stopnji priznavajo osnovno splošno znanje in spretnosti ter zmožnost za opravljanje preprostih nalog pod neposrednim nadzorom v strukturiranem okolju. Razvoj učnih spretnosti zahteva strukturirano podporo. Te kvalifikacije niso poklicno specifične in jih pogosto iščejo tisti brez kvalifikacij.
- 2 Kvalifikacije na drugi stopnji priznavajo omejen obseg znanja, spretnosti in širših kompetenc, ki so po naravi v glavnem konkretne in splošne. Spretnosti se uporabljajo pod nadzorom v kontroliranem okolju. Učeči prevzemajo omejeno odgovornost za lastno učenje. Nekatere od teh kvalifikacij so poklicno specifične, večina pa priznava splošno pripravljenost za delo in učenje.
- 3 Kvalifikacije na tretji stopnji priznavajo široko splošno znanje ter področno specifično praktično in osnovno teoretično znanje. Priznavajo tudi zmožnost za izvajanje nalog ob usmerjanju. Učeči prevzemajo odgovornost za lastno učenje in imajo omejene izkušnje s prakso v posameznem vidiku dela ali učenja.
- 4 Kvalifikacije na četrti stopnji priznavajo znatno področno specifično praktično in teoretično znanje in spretnosti. Priznavajo tudi zmožnost za uporabo specialističnega znanja, spretnosti in kompetenc, za neodvisno reševanje problemov in nadzorovanje drugih. Učeči izkazujejo zmožnost za samousmerjanje pri učenju in imajo izkušnje z delom ali učenjem v običajnih in izjemnih situacijah.
- 5 Kvalifikacije na peti stopnji priznavajo široko teoretično in praktično znanje, všteti znanje, relevantno za določeno področje znanja oziroma poklic. Priznavajo tudi zmožnost za uporabo znanja in spretnosti pri razvoju strateških rešitev na dobro opredeljene abstraktne in konkretne probleme. Učne spretnosti so osnova za avtonomno učenje, kvalifikacije pa se opirajo na izkušnje z operativno interakcijo pri delu ali učenju, tudi pri upravljanju ljudi in projektov.
- 6 Kvalifikacije na šesti stopnji priznavajo podrobno teoretično in praktično znanje, spretnosti in kompetence, povezane s področjem znanja ali dela, med katerimi nekatere sodijo med najnovejša spoznanja na tem področju. Te kvalifikacije priznavajo tudi zmožnost za uporabo znanja pri snovanju in vodenju argumentacije, pri reševanju problemov in sprejemanju sodb, ob katerih so upoštevani tudi socialni ali etični problemi. Kvalifikacije na tej stopnji vključujejo tudi učne izide, ustrezne za strokovni pristop k delovanju v kompleksnem okolju.
- 7 Kvalifikacije na sedmi stopnji priznavajo samousmerjeno, teoretično in praktično znanje, katerega del sodi med najnovejša spoznanja na specializiranem področju, ki zagotavljajo osnovo za izvirnost pri razvoju in/ali uporabi idej, pogosto v raziskovalnem kontekstu. Te kvalifikacije priznavajo tudi zmožnost za integracijo znanja in formuliranje sodb ob upoštevanju socialnih in etičnih problemov in odgovornosti, odsevajo pa tudi izkušnje pri upravljanju sprememb v kompleksnem okolju.
- 8 Kvalifikacije na osmi stopnji priznavajo sistematično obvladovanje visoko specializiranega področja znanja in zmožnost kritične analize, vrednotenja in sinteze novih in kompleksnih idej. Priznavajo tudi zmožnost za zamišljanje, snovanje, izvajanje in prilagajanje pomembnih raziskovalnih procesov. Te kvalifikacije priznavajo tudi vodstvene izkušnje pri razvoju novih in ustvarjalnih pristopov, ki širijo ali na novo definirajo obstoječe znanje ali strokovno prakso.

ANEKS 3 Komplementarnost, dublinski opisniki in opisniki EOK

V spodnji preglednici je povzeto meso dublinskih opisnikov (podčrtano besedilo) v višjih stopnjah EOK.

5. stopnja	6. stopnja	7. stopnja	8. stopnja
<u>Uporablja širok razpon teoretičnega in praktičnega znanja, ki je v okviru danega področja pogosto specializirano, in izkazuje zavest o mejah korpusa znanja.</u>	<u>Uporablja podrobno teoretično in praktično znanje na danem področju. Del tega znanja so tudi najnovejša spoznanja na danem področju, za kar je potrebno kritično razumevanje teorij in načel.</u>	<u>Uporablja specializirano teoretično in praktično znanje, katerega del so tudi najnovejša spoznanja na danem področju. To znanje je osnova za izvirnost pri razvijanju in/ali uresničevanju idej.</u>	<u>Kritično analizira, vrednoti in sintetizira nove in kompleksne pojme, ki sodijo med najnovejša spoznanja na danem področju in so visoko specializirani.</u>
		Izkazuje kritično zavedanje o problemih v korpusu znanju na tem področju.	<u>Razširja ali na novo opredeljuje obstoječe znanje in/ali strokovne prakse na danem področju ali v stikih med različnimi področji.</u>
<u>Formulira strateške in ustvarjalne odzive pri raziskovanju možnosti za rešitev dobro definiranih</u>	Izkazuje obvladovanje metod in orodij na kompleksnem in specializiranem področju.	<u>Postavi na raziskavi utemeljeno diagnozo problemov z integracijo znanja z novih ali interdisciplinarnih področij.</u>	Raziskuje, si zamišlja, snuje, izvaja in prilagaja projekte, ki vodijo k novemu znanju in novim proceduralnim rešitvam.

<u>konkretnih in abstraktnih problemov.</u>	<u>Razvija in izpeljuje argumente za reševanje problemov.</u>	<u>Sposoben je presoje na osnovi nepopolnih ali omejenih informacij.</u>	<u>Izkazuje zmožnost kritične analize, vrednotenja in sinteze novih in kompleksnih pojmov.</u>
<u>Zmore transfer teoretičnega in praktičnega znanja pri reševanju problemov.</u>	Izkazuje inovativnost v smislu metod, uporabljenih, porabljenih pri reševanju problemov.	Razvija nove spretnosti v skladu z razvijajočim se znanjem in tehnikami.	
Neodvisno izvaja projekte, ki zahtevajo reševanje problemov z mnogimi dejavniki, med katerimi nekateri vplivajo drug na drugega in vodijo do nepredvidljivih sprememb konteksta.	Sprejema odgovornosti administrativnega snovanja ter upravljanja virov in ekipe v delovnih in študijskih kontekstih, ki niso stabilni in zahtevajo reševanje kompleksnih problemov. Pri slednjih drug na drugega vpliva veliko dejavnikov, kar pomeni, da je kontekst nepredvidljiv.	<u>Izkazuje vodstvene zmožnosti in inovativnost v delovnih in študijskih kontekstih, ki so neznan in ki zahtevajo reševanje problemov, pri katerih drug na drugega vpliva veliko dejavnikov, od katerih se nekateri spreminjajo, zato je kontekst kompleksen in nepredvidljiv.</u>	<u>Izkazuje zanesljive vodstvene zmožnosti, inovativnost in avtonomijo v delovnih in študijskih kontekstih, ki so novi in zahtevajo reševanje problemov, pri katerih drug na drugega vpliva veliko dejavnikov, od katerih se nekateri spreminjajo in jih ni mogoče predvideti.</u>
Vodi ljudi in ocenjuje storilnost sebe in drugih. Usposablja druge in razvija storilnost ekipe.	Izkazuje ustvarjalnost pri razvoju projektov in iniciativnost v vodstvenih procesih.	Ocenjuje strateško storilnost ekip.	
Izkazuje ustvarjalnost pri razvoju projektov.	Usposablja druge delavce/učeče in razvija storilnost ekipe.		
<u>Izkazuje zmožnost sousmerjanja pri učenju in samozavedanje, v številni s zmožnostjo prepoznavanja svojih učnih potreb.</u>	<u>Dosledno vrednoti lastno učenje in prepoznavanje učne potrebe za pridobitev dodatnega znanja.</u>	<u>Izkazuje avtonomijo pri usmerjanju učenja.</u>	Izkazuje zmožnost za trajno zavezanost razvoju novih idej ali procesov in visoko stopnjo razumevanja učnega procesa.
<u>Na dobro strukturiran in koherenten način sporoča ideje kolegom, nadzornikom in strankam z uporabo kvalitativnih in kvantitativnih informacij.</u>	<u>Sporoča kvalitativne in kvantitativne informacije, ideje, probleme in rešitve strokovnemu in nestrokovnemu občinstvu z uporabo različnih tehnik.</u>	<u>Sporoča izide, metode in strokovne podlage projektov strokovnemu in nestrokovnemu občinstvu z uporabo različnih tehnik.</u>	<u>S strokovno avtoriteto komunicira s kolegi v strokovni skupnosti.</u>
Izraža celovit ponotržen osebni pogled na svet, ki odseva umeščenost med druge.	Izraža celovit ponotržen osebni pogled na svet, ki zajema tudi solidarnost z drugimi.	Podrobno opazuje družbene norme in razmerja, sposoben je refleksije o njih in deluje v smeri njihovega spreminjanja.	Podrobno opazuje družbene norme in razmerja ter vodi delovanje za njihovo spreminjanje.
Izkazuje izkušnost v operativni interakciji na danem področju.	Izkazuje izkušnost v operativni interakciji v kompleksnem okolju.	Izkazuje izkušnost v operativni interakciji v kompleksnem okolju.	Izkazuje izkušnost v operativni interakciji v funkciji strateškega odločanja v zelo kompleksnem okolju.
<u>Formulira odzive na abstraktne in konkretne probleme.</u>	<u>Zbira in interpretira relevantne informacije na danem področju za rešitev problemov.</u>	<u>Rešuje probleme z integriranjem kompleksnih virov znanja, ki so včasih nepopolni, in v novih ter neznanjih kontekstih.</u>	<u>Sposoben je kritične analize, vrednotenja in sinteze novih in kompleksnih idej ter strateškega odločanja na osnovi teh procesov.</u>
Sprejema sodbe na osnovi poznavanja relevantnih socialnih in etičnih problemov.	<u>Sprejema sodbe na osnovi socialnih in etičnih vprašanj, ki se pojavijo pri delu ali med študijem.</u>	<u>Odziva se na socialne, znanstvene in etične probleme, na katere naleti pri delu in študiju.</u>	<u>S svojimi dejanji spodbuja socialni in etični napredek.</u>